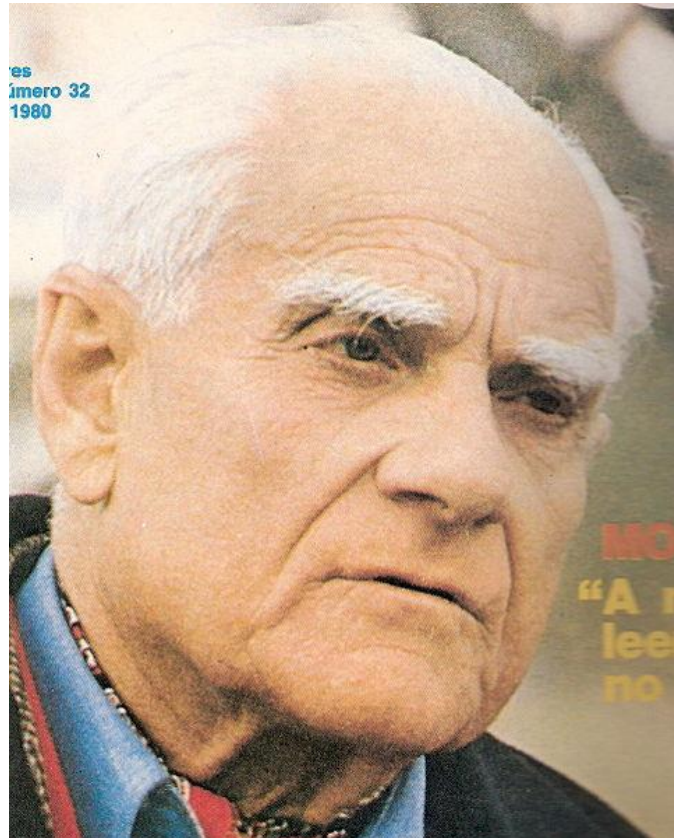

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Alberto Moravia

Alberto Moravia [morávja], vlastním jménem Alberto Píncherle, (28. listopadu 1907 Řím – 26. září 1990 Řím), byl italský spisovatel, esejista, novinář a literární kritik. Představitel italského neorealismu.

obr. Alberto Moravia 1980

Narodil se v Římě, v rodině architekta. Roku 1916 se u něho projevila **kostní tuberkulóza** a **nemohl chodit**. Poté se devět let léčil v několika sanatoriích v Alpách a doma. Čas trávil četbou, která ho inspirovala k vlastní tvorbě. Vzdělání získal především od soukromých učitelů.

Ve třicátých letech se potýkal s fašistickou cenzurou, jelikož pocházel z **židovské rodiny**. Během druhé světové války téměř nemohl publikovat, byl na něj dokonce **vydán zatykač**, o kterém se včas dozvěděl, a tak se skrýval mezi dělníky.

Od roku 1958 do roku 1970 poměrně hodně cestoval, navštívil Anglii, Francii, Československo, USA, Mexiko, Čínu, a psal o nich reportáže.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V letech 1959 – 1962 byl předsedou mezinárodního PEN klubu. Roku 1984 byl zvolen do evropského parlamentu. Byl třikrát ženat. Zemřel roku 1990 v Římě.

K jeho přátelům patřil např. režisér P.P. Pasolini.

Jaké filmy Pasolini natočil? Jaká je jejich tematika?

Moravia se ve svých dílech zabýval **úpadkem rodiny, motivy odcizení a krachem lidských vztahů**. Jeho nejtypičtějším **tématem** je **nuda a její vliv na člověka**. Později se zabýval také **antifašistickou tematikou**. Postupem času se Moravia dostával stále více k **sexuální tematice**.

Hlavními postavami jeho próz jsou **intelektuálové**, pro něž **život postrádá smysl**. Jejich protikladem jsou **muži a ženy z venkova** a z **nižší městské vrstvy**, kteří o životě jen neuvažují, ale **plně ho prožívají**.

Na jeho díle je patrné ovlivnění **neorealismem**.

Proud, který kulminoval v italské próze a filmu ve 40. – 50. letech 20. století. Neorealismus zobrazoval existenční problémy, úpadek mravů a zaostalost vesničanů i obyvatel dělnických městských periférií v Itálii po pádu fašismu

Romány

- **Římanka** - 1947, román o krásné Adrianě, která se stala prostitutkou ze sociálních důvodů, aby uživila matku. Sama sní o tom, že bude mít hodně peněz a bude mít dítě s vrahem (dítě prostitutky a vraha má být silné). Její sny se však nevyplní a její život vyprchá.
- **Horalka** (1957)
- **Konformista** (19..) *Doplňte podle internetu*
- **Já a on** (1971)- autor paroduje a ironizuje čtyři nejvýznamnější proudy moderní kultury a moderního myšlení
Které to jsou? Ověř si svůj úsudek ve Výkladu s. 119

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- **Voyeur aneb Muž, který se dívá** - 1985- prvky postmoderní poetiky

Mnoho z jeho románů a povídek bylo **zfilmováno**.

Film **Konformista** podle stejnojmenné Moraviovy předlohy o intelektuálovi, který se záměrně přizpůsobuje maloměstské morálce, natočil v roce 1970 režisér **Bernando Bertolucci** v hlavní roli s Jeanem- Louisem Trintignatem.

Podívejte se na ukázky z filmu:

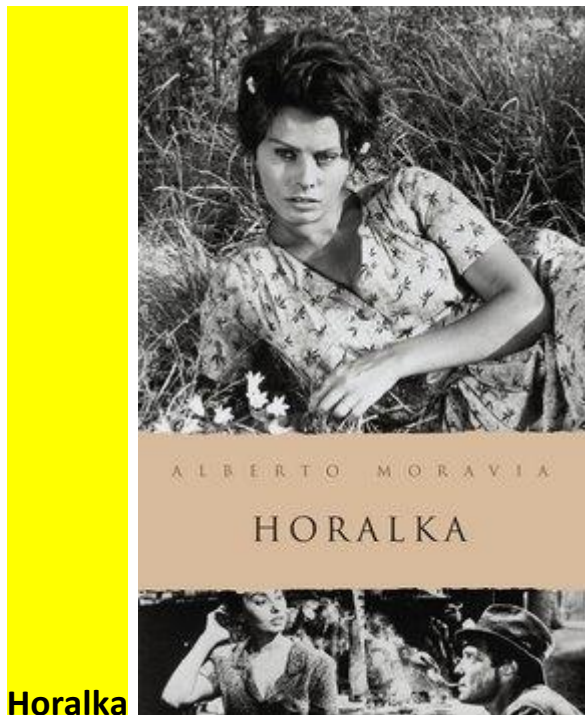
<http://www.youtube.com/watch?v=t2WkKSS6ET0>

Vyberte vhodná dokončení věty:

Alberto Moravia

- byl představitelem italského neorealismu ANO NE
- zobrazoval italskou společnost po druhé světové válce ANO NE
- ve své tvorbě zachytil hrdiny a hrdinky z lidu, kteří se energicky vypořádávali s problémy, které přinášela doba ANO NE
- ve svých románech vytvořil typ dravého intelektuála, který je schopen přizpůsobit se společenským podmínkám a zařadit se do většinové společnosti ANO NE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Horalka

(1957)

Žena z chudého kraje mezi Neapolí a Římem je i s dospívající dcerou znásilněna vojáky vítězné francouzské armády. Během války Cesira vidí, jak život ztrácí vyšší mravní smysl, neboť vše je na prodej – věci i lidé.

1. ukázka (s.50, 51)

(...) hned jsem řekla Concettě: "No tak, zbláznila ses, spíš bych dceru zabila, než abych ji poslala dělat fašistům služku!"

Neřekla jsem to moc energicky, protože jsem v hloubi duše doufala, že Concetta přijala jen naoko, aby těm dvěma fašistům neodporovala a aby je poslala pryč spokojené. Ale zůstala jsem, jako když do mne hrom uhodí, když jsem viděla, že není vůbec pohoršená, jak jsem myslela: "No, konec konců, vždyť oni by ti Rosettu nesnědli. A fašisti, má milá, mají všechno: Mají víno, mají mouku, mají maso a fazole. Na středisku jedí každý den nudle a telecí. Rosetta by se tam měla jako královna."

"Co to povídáš? Zbláznila ses?"

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

"Já nic neříkám, já jen povídám, že máme válku, a za války záleží na tom nepouštět se proti silnějšímu. Dneska jsou nejsilnější fašisti, tak musíme držet s fašistama. Zejtra to budou třeba Angličani, tak potáhneme s Angličanama."

"Copak nechápeš, že tam Rosettu chtějí bůh ví nač? Neviděla jsi toho mizeru, jak jí celý čas koukal na prsa?"

"A co se stane? Ostatně, jeden chlap nebo druhý, jednou to přece musí přijít. Co se stane? Máme válku a za války, to se ví, nesmějí ženské koukat na každou maličkost a vyžadovat ouctu jako v míru.

A potom pes, kterej štěká, nekouše, teta. A Opičáka znám: myslí především na to, jak by si nacpal břicho." Zkrátka, bylo jasné jako slunce, že vzala Opičákův návrh vážně: ty mi dáš Rosettu a já nechám být tvé syny. Neříkám, že ze svého hlediska byla tak docela v nepravu: kdyby byla Rosetta šla dělat fašistům služku nebo něco horšího, ti dva lumpové, její syni, by mohli klidně spát u ní doma a nikdo už by je nehledal. Ale ona tu svobodu pro své syny chtěla zaplatit mou dcerou. A protože jsem taky matka, pochopila jsem, že z lásky k synům byla určitě schopná zavolat druhý den fašisty a odevzdat jim Rosettu, a proto už vůbec nešlo o to protestovat, ale prostě utéci.

(překlad Jaroslav Pokorný, Alena Wildová)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Kdo je vypravěčem příběhu?*
2. *Čím argumentuje Consetta, aby přesvědčila horalku, že má poslat svou dceru k fašistům?*
3. *Pokuste se na základě ukázky popsat Consettin charakter.*

Referát: Postavení Itálie během druhé světové války.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. ukázka:

Pak najednou se stalo něco podivného, co jsem nepředvídala: Rosetta, která až do té chvíle, jak jsem řekla, neprojevila žádný cit, se dala do zpěvu. Napřed nejistě a jako přiškrceně, pak se jí hlas vyjasnil a upevnil: začala zpívat tutéž písničku, co jsem na ní chvílku předtím chtěla a kterou přetrhla v první sloce, když vycítila, že jí to nejde. Ta písnička byla v módě před pár lety a Rosetta ji zpívala doma při uklízení, jak jsem už řekla. Nebylo to nic zvláštního, byla dokonce trochu sentimentální a hloupá, a napřed jsem si pomyslíla, jak je to zvláštní, že zpívá zrovna teď, po Rosariově smrti: další důkaz její nečitelnosti a lhostejnosti. Ale pak jsem si vzpomněla: Když jsem na ní prve chtěla, aby mi zazpívala, odpověděla mi, že jí to nejde, že se jí nechce; a taky jsem si vzpomněla, jak jsem si pomyslíla, že se opravdu změnila, že už nemůže zpívat, protože už není taková jako dřív. Najednou jsem si řekla, že mi možná tím novým zpěvem chce dát najevo, že to není pravda, že se změnila, že je naopak ta bývalá Rosetta, hodná, milá a nevinná jak andílek.

A opravdu — myslíla jsem si to a pak jsem se na ni podívala a uviděla jsem, že má oči plné slz, slzy jí tryskaly z rozevřených očí a stékaly dolů po tvářích, a najednou jsem si byla docela jistá: nezměnila se, jak jsem se bála — to plakala především pro Rosaria, kterého zabili bez slitování jak psa, a potom pro sebe a pro mne a pro všechny, které válka zasáhla, zavraždila a strhla; to znamenalo, nejenom že se v podstatě nezměnila, ale taky že já jsem neukradla Rosariovy peníze a že válka za celou dobu svého trvání nepřipodobnila lidi k svému obrazu. Najednou jsem dostala útěchu, a z té útěchy sama od sebe vyvstala myšlenka: "Jen co budeme v Římě, pošlu ty peníze Rosariově matce." Neřekla jsem nic, zavěsila jsem se do Rosetty a stiskla jsem jí ruku.

Opakovala několikrát tu písničku, zatímco vůz ujížděl směrem k Velletri, a pak když jí z očí přestaly téci slzy, přestala zpívat. Ten muž v kamionu nebyl zlý, jenom vystrašený — snad něco pochopil, protože se najednou zeptal: "Čím vám byl ten zabitý mládenec?" Já jsem honem odpověděla: "Nic, jen známý, byl to jeden šmelinář, nabídl nám, že nás svezde do Říma." Ale jeho zas popadl strach a rychle dodal: "Nic mi neříkej, já nechci nic vědět, nic nevím a nic jsem neviděl, v Římě se rozloučíme a jako bych vás byl nikdy neviděl ani nepoznal." Řekla jsem: "Ty ses mě zeptal." A on: "Ano, máš pravdu, ale беру to zpátky, беру to zpátky."

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Konečně se v pozadí rozlehlé zelené roviny objevil dlouhý pruh neurčité běložluté barvy — římské předměstí. A za tím pruhem se nahoře na šedém pozadí nebe objevila šedá kopule svatého Petra, docela v dálce, ale zřetelně. Bůh ví, že jsem si celý ten rok přála uvidět zas tam na obzoru tu milou kopuli, malinkou a současně dost velikou, aby ji člověk mohl považovat za hrbolek půdy, za kopec nebo malou horu; takovou pevnou, i když to byl jen stín; takovou uklidňující, protože ji znáte, tisíckrát jste ji viděli a pozorovali. Ta kopule pro mne neznamenal jen Řím, ale můj římský život, štěstí dní prožitých v míru se sebou i s ostatními. Ta kopule tam vzadu na obzoru mi říkala, že se teď už mohu s důvěrou vrátit domů, starý život začne nanovo, třebaš po tolika změnách a tolika tragédiích. Ale říkala mi taky, že za tu docela novou důvěru vděčím Rosettě a jejím slzám. A že bez té Rosettiny bolesti by do Říma nepřijely dvě ženy bez viny, které před rokem odjely, ale jedna zlodějka a jedna prostitutka — to se z nich totiž ve válce stalo a za to mohla válka.

Bolest. Na mysl mi přišel Michele, který s námi v téhle vytoužené chvíli nebyl a už s námi nikdy nebude. Vzpomněla jsem si na ten večer, kdy v chajdě ve Sv. Eufemii nahlas předčítal z evangelia úryvek o Lazarovi a tolik se rozzlobil na rolníky, kteří nic nepochopili, a křičel, že jsme všichni mrtví a čekáme na vzkříšení jako Lazar. Tenkrát mě ta Michelova slova nechala na pochybách, ale teď jsem chápala, že měl Michele pravdu, že po nějakou dobu jsme byly mrtvé taky my dvě, Rosetta a já, mrtvé k soucitu, který dlužíme ostatním i sobě samým. Ale bolest nás v poslední chvíli zachránila; a tak se v určitém smyslu úryvek o Lazarovi hodil i na nás, protože jsme díky bolesti vyšly nakonec z války, která nás zavřela do svého hrobu lhostejnosti a zloby, a začaly jsme chodit v našem životě. Snad byl náš život ubohý, plný nejasností a omylů, ale přece jen to byl jediný život, který máme žít — jak by nám docela jistě býval řekl Michele, kdyby býval byl s námi.

(překlad Jaroslav Pokorný, Alena Wildová)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Určete vyprávěcí formu.*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. *Jak válka proměnila obě ženy, římskou obchodnici a matku dospívající dcery a Rosettu?*
3. *Co zachránilo obě ženy od zcyničtění a úplné demoralizace?*
4. *Jakou vlastnost nebo schopnost člověka považuje Moravia za nejvyšší hranici lidství?*
5. *Jaký smysl má ve scéně motiv **kupole chrámu sv. Petra**?*

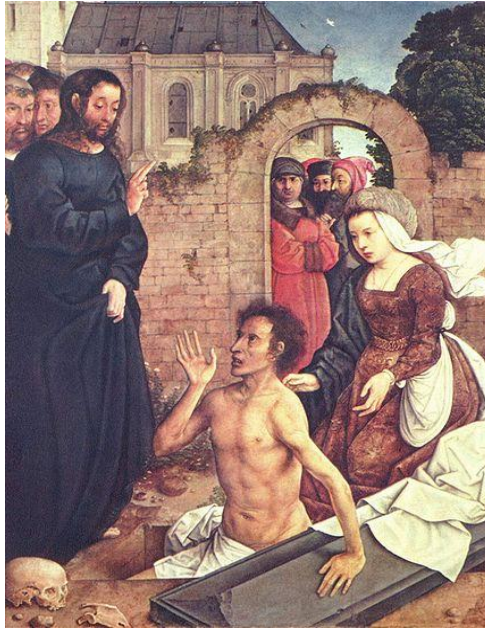

6. *Vysvětlete paralelu s příběhem o Lazarovi.*

Lazar z Betánie Ježíšův přítel. Onemocněl a zemřel; když se čtyři dny po smrti k jeho hrobu dostavil Ježíš, zázračně ho **vzkřísil z mrtvých**. V kompozici Janova evangelia představuje scéna vzkříšení Lazara vrcholný bod Ježíšova pozemského působení těsně před jeho zatčením a popravou a má čtenáře připravit na vlastní Kristovo zmrtnýchvstání. Ježíš před zázrakem vysvětluje Lazarově sestře Martě: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mne, neumře navěky.“

Ve výtvarném umění bývá zobrazována scéna jeho vzkříšení, kdy Lazar ovázaný rubášem vychází z hrobové jeskyně. Svátek se slaví 17. prosince.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obrázek 1: Vzkříšení Lazara od Juana de Flandes, kolem r. 1500.

Režisér Vittorio De Sica vytvořil filmovou adaptaci Horalky (1960) v hlavních rolích se Sophií Loren a J.P. Belmondem.

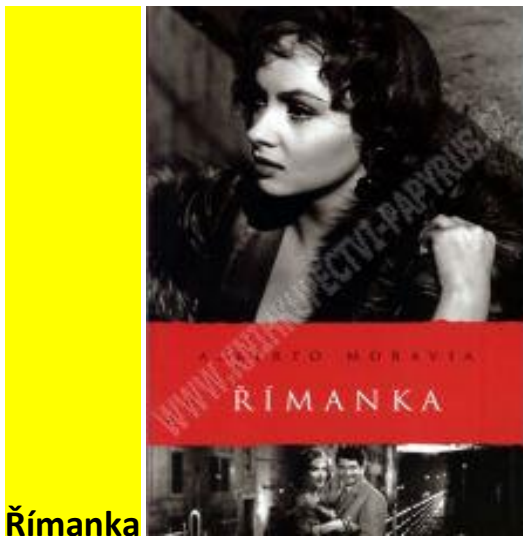
Podívejte se na ukázky z filmu:

<http://www.youtube.com/watch?v=0SsTUQZ2sZs> (úvod k filmu)

<http://www.youtube.com/watch?v=f7wcubkH Hc> (závěr filmu)

Obrázek 2.: Verze od Dina Risiho z roku 1988

Římanka
(1947)

*Asi nejslavnější román italského spisovatele Alberta Moravii z roku 1947 vypráví příběh krásné mladé římské dívky Adriany, kterou okolnosti přiměly k tomu stát se prostitutkou, aniž by ovšem zlomily její ryzí charakter a osobnost. Přes tlak zkaženého, zištného a vypočítavého okolí, které reprezentuje její rodina, přátelé i milenci, přes úzkosti, zoufalství, pochyby i strach, které s sebou nese její zaměstnání a muži, s nimiž se takto setkává, zůstává vnitřně silnou a pevnou v odhodlání žít dál svůj život. To vrcholí v okamžiku ztráty milovaného Giacoma a rozhodnutí zajistit svému nenarozenému dítěti šťastnou budoucnost. Římanka byla v roce 1954 úspěšně zfilmována, Adrianu ztvárnila herečka **Gina Lollobrigida**.*

Když už jsem měla to zaměstnání dělat, myslela jsem si, že bude lepší, když je budu dělat upřímně, když budu milence stále střídat a nebudu se klamat a namlouvat si, že je nedělám, dám-li se vydržovat jedním mužem; bylo by mi stále hrozilo nebezpečí, že se do něho zamiluji, nebo že v něm vzbudím lásku a tím že ztratím nejenom volnost tělesnou, ale také svobodu citovou. Nevzdávala jsem se pořád svých plánů na obyčejný manželský život; a když bych se měla vdát, nemínila jsem si vzít milence, který mě vydržoval a který se nakonec rozhodl k sňatku proto, aby dal právní podklad, ale ne morálnější základ poměru založenému na penězích; chtěla jsem si vzít mladíka, který by miloval mě a já jeho a byl za stejného prostředí, měl stejné záliby a stejné názory. Zkrátka a dobře jsem chtěla, aby zvolené zaměstnání bylo přesně odděleno od

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

mých dávných plánů, aby nedošlo k míšení a kompromisům, protože jsem byla v jistém smyslu přesvědčena, že mám stejné předpoklady pro dobrou ženu i dobrou kurtizánu, ale zároveň jsem cítila, že jsem naprosto neschopná žít pokryteckým a chytráckým životem mezi dvěma břehy, jak si to představovala Gisela. A také proto, že se dalo koneckonců mnohem víc vytlouci z opatrnosti mnohých než ze štědrosti jednoho.

(Přeložil Václav Čáp)

Úkoly pro práci s textem v hodině

1. Římanka je rovněž **existenciální román**. Zopakujte si pojem existencialismus a doložte existenciální prvky v románu.
2. Převažují v Adrianiných úvahách emoce, nebo spíše racionální stanovisko?
3. Jak Adriana pojímala prostituci, kterou se začala živit?
4. Proč se odmítala nechat živit jedním mužem?
5. Římanka je podle literární kritiky kombinací Zolovy Nany a Soni z románu Zločin a trest. Doložte.

DISKUTUJTE: Je pravděpodobné, aby takto uvažovala osmnáctiletá dívka?

Ve kterých literárních dílech či filmech jste se setkali s tématem prostituce? Jak toto téma zpracovávají různí autoři? Prohlédněte si Picassův obraz Avignonské slečny, na němž jsou zobrazeny prostitutky. Působí na vás spíše pozitivně nebo negativně?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pojmy:

Neorealismus V Itálii, především v 50. letech, byl tento myšlenkový směr nejsilnější. Směřoval až k **realistickému dokumentu**, který měl zobrazit **skutečnou situaci**, toto byla **reakce na italský fašismus** a uvědomění si nutnosti morální obrody v Itálii. Tito umělci pak zaměřili svůj zájem především na **obyčejného člověka**.